

N.F.S. Grundtvig “Foreløbigt Svar til Hr. Doctor Larsen i Anledning af hans Par Ord i Skilderiet No. 83-85 f. A.”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.8, april 2016

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1812 (SJ: 185)

Teksten er etableret af Vibeke A. Pedersen

Punktkommentarer, indledning og tekstredigering er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Klaus Nielsen og Steen Tullberg

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.theol. Carsten Breengaard

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

[A:625]

Foreløbigt Svar til Hr. Doctor Larsen i Anledning af hans Par Ord i Skilderiet No. 83- 85 f. A.

Det Korsens Ord er vel dem en Daarlighed, som blive fortabte, men os, som blive salige, er det en Guds Kraft; thi der staar skrevet: jeg vil fordærve de Vises Grublen og tilintetgjøre de Forstandiges Kløgt.

1 Cor. 1. 18-19.

Noget længe varer det, før jeg lader Almeenheten vide, at jeg har læst Hr. Doctorens Par Ord, og det kan vise, at er jeg virkelig inhuman, da kan jeg og taale inhuman Tiltale, uden strax at fare i Harnisket, jeg tør haabe, at mit Svar skal vise endnu mere, nemlig, at min Kristendom, hvordan den end er, dog har lært mig at vinde Seier over al Fortørnelse, som personlig Fornærmelse kunde vække. En Hykler var jeg, hvis jeg vilde sige, at det slet ikke anfægtede mig, at udhutes paa Prent saa overmaade og uforskyldt, men Paulus er

ligesaavel min Mand, naar han siger: bliver vrede, men synder ikke! som naar han vidner: vi blive retfærdiggjorde uforskyldte ved den Genløsning, som er skeet ved Jesum Kristum, hvilken Gud fremsatte til en Naadestol for Troen paa hans Død. Jeg kan da forsikre Alle, at saa [A:626]meget jeg end maa som Kristen harmes over at høre en Præst tale saaledes, bærer jeg ei det mindste Nag til ham for alle hans Uartigheder, og vil langt mindre vitterlig gengælde dem, som han vel, desværre, veed jeg kunde. Hvad der har forhalet mit Svar, er dels Embedsforretninger og andre mer uopsættelige Sysler, dels dens Forlegenhed, hvori jeg befandt mig ved at skulle svare i et Blad som dette. Vel betænkde jeg strax her kun at svare ganske kort, da det dog ei gik an, at gøre Skilderiet til et kritisk exegetisk Blad; men den Tanke foruroligede mig dog, at maaskee en eller anden retsindig Kristen kunde anfægtes i sin Tro, ved at se den Dyng af Bibelsteder H. D. har henkastet, som om de afbevisde det ny Testamentes Hovedlærdom om Retfærdiggjørelsen af Naade for Jesu Kristi Skyld. Nu har jeg derimod besluttet strax, om Gud vil, at lægge Haand paa et Arbeide, som jeg længe har foresat mig, nemlig en udførlig Afhandling om Kristi Forsoning, og hvad dermed staar i nøiest Forbindelse, hvor jeg haaber ved Guds Naade tydelig at godtgøre, at Forsoningslæren virkelig er Kristendommens Hovedhjørneste. Jeg venter ikke at overbevise de Vantro, thi de, som gaa til Bibelen efterat de have afgjort med sig selv hvad de vil finde og ikke finde deri, de blive slagne med Blindhed, som Sodomiterne, for at de ikke skal lægge Synd til Synd ved at bespotte den Helligaand, det gaar dem som Jøderne, at der hviler et Skjul over deres Øine, medens de læse Skrifterne, indtil de omvende sig til Herren, da [A:627]bliver Skjulet borttaget. Her er ikke andet at gøre for mig, end venlig at bede Hr. Doctor Larsen og enhver saadan Skriftfortolker, at bede Gud alvorlig og inderlig om hans Hjelp til at finde *Sandheden*, og da tage Bibelen for sig, som om han ikke vidste et Ord, af hvad der staar. Enhver, som gør det, vil ogsaa komme tilbage til den Korsfæstede, saavist som Jesus ikke løi da han sagde: Himmel og Jord skal forgaa, men mine Ord skal ingenlunde forgaa; thi det vidnede han for Pilatus: enhver, som det er om Sandheden at gøre, hører min Røst. Hvem der ikke vil lyde dette Raad, men vil søge Sandheden paa sin egen Haand, og ikke beslutte sig til at tro, hvad det saa end er, naar det kun er Sandhed, han staar ikke til at hjælpe, han vil ikke vandre i Lyset og nødes derfor til at rave i Mørket, han er En af dem, til hvem Jesus siger: Vare I blinde, da havde I ikke Synd, men nu sige I: vi see, derfor bliver Synden hvilende paa eder.

Her vil jeg da blot kortelig omtale hvad der var mig mest paafaldende i H. Dr. Svar. Jeg vil begynde med den Beskyldning H. D. adskillige Gange gentager, at jeg ei forstaaer mere af mit Ny Testamente, end hvad jeg kan læse mig til i en slet dansk eller tydsk Oversættelse. Jeg tilstaar gerne, at jeg ikke har megen theologisk Belæsthed og er heller ingen synderlig Græker, men det kan jeg dog

forsikkre H. D. at jeg ret godt kan læse mit Testament i Grundsproget, og at jeg kender Saameget til de nyere Udtolkningsmaader, at jeg uden synderlig Umage kunde misforstaae min Bibel ligesaa godt som adskillige berømte Theologer. Grunden hvi jeg bruger vor gamle Oversættelse er, fordi den i al sin Ufuldkommenhed er langt bedre end alle de ny, og fordi den er mig inderlig kær, og Gud skee Lov temmelig bekendt. At jeg undertiden betjener mig af Udtryk, om hvilke der kan være grundet Tvist, kommer deraf, at jeg bruger Bibelen ikke allene til at bevise men ogsaa til at tale med. Naar Man nemlig begynder at blive ret fortrolig med den hellige Bog, og hengiver sig til den, da hændes det hartad altid, at naar Man vil udtrykke Noget ret med Fynd, da rinder et Sprog i Tanke, som siger Mere end de kløgtigst udtænkte Ord; naar dette nu hændes mig, og Ordene Intet indeholde, som den hellige Skribent jo **A:628**gerne kunde sige og paa andre Steder har sagt, da bruger jeg dem uden videre Eftersyn, Noget der endog er nødvendigt, naar Man vil lade Bibelen raade i al sin Skrift. Saaledes er det netop med det mest paaankede Sted om at tage al Tanke til Fange under Kristi Lydighed. At den almindelige Oversættelse her ei er nær saa gal som H. D. vil indbilde os, kan enhver Kyndig overbevise sig om ved at eftertænke Sammenhængen, da Talen dog unægtelig er om dem, som vilde ophøie sig over Guds Kundskab, og nedsætte det Evangelium Paulus havde prædiket, og at nôema i al Fald ikke bør oversættes ved Anslag, skønnes saavel af det Foregaaende som af de andre Steder, hvor Paulus bruger Ordet. Naar der altsaa ved Tanke forstaaes Kløgt eller Grublen, ikke Pauli men Modstandernes, lod Oversættelsen sig ei allene forsvare, men er udentvivel den rigtigste. At Paulus nu virkelig, om han saa aldrig havde sagt det, tog sin Fornuft fangen under Troens, og sin Tanke under Kristi Lydighed, vil neppe H. D. selv for Alvor nægte, thi at Han antog Forsoningslæren i sin hele Vidde, ikke allene naar han disputerede med Jødiskindede, men naar og hvor han kom til at tale om Kristo, er dog af alle hans Breve saa klart og aabenbart, at Man med Magt maa sammenknuge Øinene for ikke at see det, og at denne Lære er en Daarlighed for den naturlige Fornuft tilstaar vist H. D. gerne. At Paulus alligevel opmuntrer til at bruge sin Fornuft er intet Under, thi Man maa allerede bruge den, for at erkende dens Svaghed, og der er stor Forskel paa at slaa ihjel og at tage til Fange. Fangen skal smukt arbeide, kun ikke, som den, men som Herren vil. Det er en underlig Tale, at Man ikke bruger sin Fornuft, fordi Man veier dens Udsagn paa Skriftens Vægtskaal og finder dem for lette, naar de ei der kunne bestaa, dette er dog i Sandhed Noget, som En, der vil kaldes Kristen, skulde skamme sig ved at laste; thi det er jo dog aabenbart, at den som siger, at Han troer Skriften fordi den stemmer overens med hans Fornuft, troer sin Fornuft og ikke Skriften. Noget ganske Andet er det, at vor Tro retfærdiggjøres derved, at Skriften bekræfter Alt hvad vi ved Fornuften kan vide om Gud og hvad Samvittigheden tilsiger os. Al den lange Tale om

Gerninger og Fortjeneste er hel uformø|A:629|den; thi istedenfor at anføre alle de Skriftsteder, som Intet bevise, havde det været det rette, strax at tage fat paa de tydelige Ord, jeg anførte af Paulus til Bevis for, at Naade og Fortjeneste, tvertimod Hr. Ds. Mening, ophæve hinanden. Ordene (Rom. 11. 6) er jeg slet ikke bange for at anføre efter den danske Oversættelse saaledes: *er det af Naade, da er det ikke længer af Gerninger, ellers bliver Naade ikke længer Naade; men er det af Gerninger, da er det ikke længer Naade, ellers bliver Gerning ikke længer Gerning.* Hvorfor lod dog H. D., som om han slet ikke kendte dette Sted, og kunde Paulus mere tydelig sige sin Mening? Har jeg altsaa Uret heri, da har Paulus ogsaa, men jeg er slet ikke bange for at staa og falde med ham, jeg gentager mit Ve, ikke over den gamle Mand, som H. D. synes at mene, derfor bevare mig Gud! men over den Mand, hvem Herren tildeler efter Fortjeneste, og udbryder med David: salig er den Mand, hvem Herren ikke *tilregner* Overtrædelser og hvis Synd er forladt. Mit Ve er det samme, som det Paulus udsagde, da han vidnede: forbandet er hver den, som ikke holder Alt Det som skrevet staaer i Lovens Bog!

(Fortsættes.)

[A:641]

Foreløbigt Svar til Hr. Doctor Larsen i Anledning af hans Par Ord i Skilderiet No. 83- 85 f. A.

(Fortsættelse.)

Den opkaagte *Erasmiske* Spidsfindighed: om Forskellen mellem Dyd og Lovens Gerninger forvilder mig ikke; thi foruden saa meget Andet her var at sige, er det Nok at bemærke, at der i Mose Lov ikke allene stod: du skal ikke slaa ihjel og du skal ikke stjæle, men ogsaa: du skal ikke begære; og du skal elske Gud over alle Ting og Næsten som dig selv. Hvilken Moral kan forlange Mere, og hvem kan opfylde dette? Den som siger han kan det, vil vi dog nok alle kalde en Løgner, og naar saa er, gad jeg nok vidst, hvad det da er, vi har givet vor Herre tilforn, som efter Døden skulde betales os? Nei i Sandhed, det er Mangel paa Kundskab til sit eget Indvortes og syndig Hovmod, naar Man ikke, isteden for at pukke paa sin Fortjeneste, gruer for det Man har fortjent hos Gud med sine Synder og sukker med et *saaret og sønderknuset* Hjerte til Gud om Naade. Jeg veed nok, H. D. spotter med disse Ord, men jeg veed ogsaa, at denne Spot klæder hver Mand maadelig, og en Præst saare ilde. Har H. D. end det Uheld, at være vel tilfreds med sig selv, da har han dog uidentvilt under sin Embedsførelse truffet Mennesker, der havde levet ligesaa ustraffelig som han, og som dog skælvede ved at beskue

deres egen Uren|[A:642]hed og Skrøbelighed og ved at tænke paa den retfærdige Dommer. Hvem vilde spotte dem, og hvem vilde henwise dem til Hauge og Seberg for at faa den *himmelske Olie*, der ene kan læge disse Hjertets dybe Saar? Nei, ikke der, men hos Mænd, for hvis Aander baade Hr. Doctoren og jeg maa bøie os ærbødig, hos en Luther og Kingo og deres Jævninge, der findes den, saavelsom hos en Job og en David. Disse Mænd vilde dog Hr. D. sikkert ikke have spottet, men han gjorde det dog, fordi han dengang kun tænkte paa at sige mig en Ubehagelighed og den ny Psalmebog en slet Kompliment. Jeg vil sige den en bedre, i det jeg formilder de alt for haarde Udtryk, jeg om den har brugt; thi endskøndt den ingenlunde erstatter Savnet af Luthers og Kingos aanderige og trøstefulde Sange, er den dog heller ikke saa fattig, som jeg i et hastigt Øieblik beskyldte den for. Jeg veed det gaar mig ei sjelden saa, at mine Udtryk ere for haarde og almindelige, men det skulde Man ikke tage mig saa ilde op, aldenstund, Man seer at jeg er varm naar jeg skriver, og da Man maa betænke, at ogsaa jeg er et Menneske, som, i det jeg er mig min Sags Godhed bevidst, ogsaa undertiden fristes til at hovmode mig af min Oplysning og se ned paa andre Mennesker og Ting, som jeg ikke skulde. Mindst skulde Man, som Hr. D., med Bitterhed laste mig naar jeg er uskyldig; thi det har han gjort, da han sagde, at jeg erklærede al Tale om Skolevæsenet for overflødig, og blev dog ved selv at snakke derom paa hele 3 Blade. |A:643Herre Gud! naar vil dog Skribenterne aflægge den slemme Uskik, at fordreie hinandens Ord, for at komme til at laste og uddrage forhadte Slutninger. Enten dette eller en uforsvarlig Skødesløshed var det, som bragde Hr. D. til at paabyrde mig Ord og Tanker, som jeg aldrig har brugt eller havt; thi jeg sagde ingenlunde, at al Tale om Skolevæsenet, men kun en saa *ubestemt* var overflødig. Dette er ikke det eneste Sted hvor jeg maa klage over Misforstaaelse, der ligner Fordreielse saa meget, at jeg knap formaar at antage den for uforsætlig. I Anledning af Almuens Oplysning, havde jeg sagt, at det var Daarskab at tænke paa at gøre den lærd, og Synd, at forvilde og pine den med allehaande Kundskabsbillinger; men at vi skulde, til de bedre Hoveders Bekræftelse i Troen, fremsætte vore vigtigste Resultater i Historien og Naturvidenskaben i passelig Indklædning og i nøie Sammenhæng med den aabenbarede Religion. Dette Sidste udtrykte jeg billedlig saaledes, at vi med hellig Kløgt skulde af sundt Egetømmer lave et Boskab til Bondestuen, hvorpaa Bibelen kunde finde sømmelig og hæderlig Plads. Naar Man er saa upoetisk, som Hr. D. ved mange Leiligheder har vist sig, er det maaskee muligt ikke at forstaae dette Billede; men naar Man har sund Menneskeforstand og et *eenfoldigt* Øie, synes det umuligt, som Hr. D. at misforstaa det saaledes, som om jeg talde om at udskære bibelske Historier paa Væggene. I al Fald er det en slem, hovmodig Vane, at gøre Nar af det man ikke forstaaer, hvilket Hr. D. ogsaa har gjort, da han til Bevis paa mit Tungemaal Uforstaaelighed anførde,

at jeg om nogle Bemærkninger havde sagt: det haster ikke med at gøre dem og, desværre, bliver det maaskee for silde, før det bliver betimeligt. Foruden Spørgsmaals og Udraabs Tegnene spørger han: hvo forstaaer dette? og svarer ganske rask: vist nok Ingen. Jeg tør alligevel sige: vist nok Mange, ja alle de mere Tænkende, som have gjort sig den Umage at tænke lidt derover. Naar jeg havde Adskilligt at sige om, hvorledes en ret kristelig Kirkeordning og Psalmebog burde være, men tillige mende, at Stemningen maatte være mere kristelig, førend Tale nyttede, og at en saadan Stemning dog neppe var at vente, førend efter en endnu mere ukristelig; |A:644| blev det da ikke for silde, før det blev betimeligt? Alt Dette vilde jeg sige i faa Ord, og en saadan Sætning, hvis eneste Hensigt er at *standse* Læseren og vække ham til Eftertanke, skal og kan ikke være som Fod i Hose. At nu min ovenomtalde Frygt ei er ugrundet, har Hr. D. uden at tænke derpaa, netop bekræftet baade ved sin Tale om Præsternes egenmægtige Forandringer i Ritualet, og om Aarsagerne til den ny Psalmebogs slette Held i Jylland. Ingen troende Kristen er i Stand til at kalde vort Ritual i de *fleste* Stykker ubrugeligt, og i en Tidsalder, hvor *det* snarere skaffer Anstød og Forargelse end Opbyggelse, nytter det kun lidt at tale om en kristelig Kirkeordning. Ingen kan dog nægte, at vore gamle Formularer ere *bibelske* og er det end saa, at Bibelstederne hist og her kunde *blive* bedre valgte og ordnede, er det dog nok vist, at ingen Kristen forarger sig over sin Bibel, og jeg mende det kun var for Kristne vi holdt Gudstjeneste i vore Kirker. De Vantroes Kaadhed og formastelige Spot kan da vist ikke berettige Bisper og Præster, og endnu mindre gøre dem det til en hellig (!!!) Pligt at gøre egenmægtige Forandringer i de gudfrygtige Fædres Formularer, som endnu have Lovs Kraft. Man siger: Ritual er ikke Religion, det er en underlig Tale, som om Man vilde sige: Legeme er ikke Sjæl; det vide vi nok, men derfor skal just Ritual og Religion være Eet ligesom Sjæl og Legeme. Kirkeskikkene ere Religionens Hænder og Gebærder; Formularer og Psalmer ere tilligemed Prækenen dens Tunge, og ligesom et ret Menneske bruger disse Ting til at aabenbare sit Indvortes og ei til at tækkes dem han taler med, saaledes maa og bør ogsaa vor Liturgi, uden Hensyn til Kirkegængernes *Mening*, være gennemstrømmet og gennemglødet af Kristendom og Bibel. Det kan i vor Tid ikke tit nok gentages, at Kirken ikke er noget Theater og dens Handling intet Skuespil, der skal rette sig efter Tilskuernes Smag; men derefter er det jo dog, at de fleste Præster, som overtræde Landsloven og Embedseed, ved at forandre Liturgien, ene rette og læmpe sig. Dette er et Uvæsen, som maa opfylde hver redelig Kristen med dyb Bedrøvelse og Nidkærhed. En høiere Haand styrede det saa, at vi ei fik en ny Liturgi paa en Tid, da den ei kunde blevet ægte kristelig, |A:645| og udentvivel skedte det ogsaa derfor, at i de Kirker, hvor Præsten ei af egen Drift vil tale værdelig om Kristo og Troens Hemmelighed, skulde dog sand Kristendom beholde *een* Tunge og troende Kristne høre *nogle* opbyggelige Ord. Den samme Haand

styrede det fordem saa, at da lade Munke og daarlige Sofister havde glemte den Korsfæstede, stod dog endnu hans og hans Lidelsers Billed trindt i Kirkerne malet for Øiet, talde til det troende Hjerter og det bekymrede Sind.

Naar Hr. D. siger, at jeg nok ikke veed at angive de rette Aarsager, hvorfor den gamle Psalmebog ei er fortrængt i Jylland, men at disse ere: *Forkærlighed for det Gamle, Frygtsomhed, Svaghed, Mangel paa Oplysning og Sands for det Bedre*; da er det ret mærkeligt, at han i sit Sprog netop siger det samme som jeg i mit; thi jeg har sagt, at det kom deraf, at der i Jylland var mere *gammel Kraft og Kristendom*. Just derfor have Jyderne mere Forkærlighed for deres gamle Psalmer og mindre Sands for hvad Man *nu* kalder Oplysning og det Bedre; just derfor føle de unge Præster sig for svage og frygtsomme til at fortrænge det Gamle. Der er endnu Noget i Jylland af det kraftige kristelige Sind, som kan udrette at en *norsk* Menighed sender venligt Bud til sin Præst om, at prædike Guds Ord. Denne Enighed i Henseende til Aarsagerne, kan lære Hr. D., at jeg dog kender Noget til Jylland; naar Man især kender lidt til Historien kan Man kende et Lands Folk temmelig godt, uden legemlig at have levet imellem dem; men her træffer det sig meget uheldig med Hr. Ds. Formodninger, da jeg netop er opdraget i Jylland fra Barnsben.

(Slutningen følger.)

[A:657]

Foreløbigt Svar til Hr. Doctor Larsen i Anledning af hans Par Ord i Skilderiet No. 83- 85 f. A.

(Sluttet.)

Det vilde blive alt for vidtløftigt saaledes at gennemgaa alle de vrangte Domme og vitterlige eller uvitterlige Misforstaaelser, hvori H. D. har gjort sig skyldig. Præsternes Videnskabelighed kan jeg saameget desbedre her gaa taus forbi, som jeg derom, vil Gud, snart skal offentlig give mine Tanker mere udførlig tilkende. Her vil jeg kun bemærke, at H. D. ved at indrømme, at det rene Græske kun hjælper lidet til at forstaa det Ny Testamente netop har stadfæstet min Anke over, at Testamente ei læses i *kristne* Skoler, og dernæst, at da jeg sagde at det hebraiske Sprog skammelig afjaskes paa de fleste Høiskoler, ingenlunde har sagt hvis Skylden var, Lærernes eller de Studerendes, og Factummet indrømmer jo Hr. D. Jeg tilstaar imidlertid ligefrem, at jeg troer der er Skyld paa begge Sider, Lærerne lægge ved Examina ei saamegen Vægt paa dette Sprog, som de burde, men det vilde rigtig nok kun lidt hjælpe om de gjorde det, saalænge ei en anden Aand besjæler de Studerende. I saadanne Ting

kan H. D. og jeg aldrig blive uenige, da det netop i **[A:658]**alle Dele er min faste Tro, at det bedste Staal ei nytter, naar der er Intet som kan fænge.

Præsternes Rang synes H. D. at være i Forlegenhed med, han vil forsvare den, men kun paa Omveie, ved at sammenblande den med den Agtelse Præsterne bør have som Embedsmænd i Staten; men det gaar ikke an. Det er meget rigtigt, at Tidens Ringeagt for Præstestanden ogsaa bidrager Sit til, at hemme dens Virksomhed, men paa dette Onde kan ene raades Bod derved, at Tidsalderen og mange Præster med, blive kristelige igen. Hvad siger for Resten Erfaringen om dem, der hidtil have havt Rang som Konsistorialraader o.s.v., har *Rangen* givet dem mere gavnlige Anseelse enten i eller udenfor deres Menigheder, og har den det ikke, da Rang var sjelden baade i og udenfor Standen, hvad kunde man da vente nu? Jeg siger nu som før, at enhver Præst, der higer efter Rang, skal huske paa dem, der gerne vilde hilses paa Torvene og sidde øverst tilbords, thi jeg mener det er klart, baade af Text og Oversættelse, at Jesus med disse Ord lastede Farisæerne for deres Higen efter forfængelig Ære, fordi de vilde *ansees* af Menneskene, og det er aldeles vrangt, naar H. D. synes at mene, at denne Lyst kan lade sig forene med Ydmyghed og Renhed i Sindet.

Til Slutning vil jeg i Anledning af Hr. Ds. Tale om min Forkættren blot anmærke, at jeg ligefrem følger den hellige Johannis Oplysning: der **[A:659]**paa kende I Guds Aand, hver Aand som bekender Jesum Kristum at være kommen i Kød, er af Gud, men hver Aand, som ikke bekender Dette, er ikke af Gud. Hvorvidt nu Dette eller Hint har været og er Tilfældet af de navnkundige Mænd Han anfører, veed Han sikkert bedre end jeg, men Saameget veed jeg, at i det mindste *Ernesti* og vel baade Semler og Rosenmyller og Koppe vilde meget frabedt sig at staa ved Siden af en Paulus og Bauer og Ammon. Disse og en Løffler og en Kannabich og kort sagt Enhver, der nægter at Jesus Kristus var Gud, åbenbaret i Kød, og at han, efter sine egne Ord, har som den gode Hyrde sat Liv til for Hjorden, hengivet det til en Igenløsnings Betaling for de Mange og udøst sit Blod til Syndernes Forladelse, dem alle kalder jeg Bibelfjender og Kristendoms Fordærvere. Alle de derimod, som med Munden bekende den Herre Jesum og tro i *Hjertet*, at Gud opreiste ham fra de Døde, de ere sande Kristne, hvor adskillige end deres Meninger i andre Dele maatte være. Enhver tro i Guds Navn, hvad han vil, men naar Nogen kommer og fører anden Lærdom end hin, ham kan jeg ikke hilse venlig som en Guds Ords Tjener, thi hvo som ikke haver Sønnen haver heller ikke Faderen, og hvo der hilser ham som Broder, siger Johannes, gør sig delagtig i hans onde Gerninger. Dette er mit Skriftemaal, og om Man vil kalde det intolerant maa Man gerne, thi den Slags Tolerance Man raaber paa i vore Tider er ikke andet end usel Dorskhed og Ligegyldighed for Sjælenes Vel. De der fremsætte deres egne Meninger og Gætninger maa, naar de ei ere saare hovmodige, tilstaa, at Andres Meninger

kan være lige saa sande, det er paa anden Dansk, at de slet ikke veed hvad der er Sandt, men Den der i sit vigtigste Anliggende ei har kunnet slaa sig til Ro med blotte Formodninger og løse Gætninger og derfor har ladet sig overtale til at tro Gud, han kan ei engang tænke sig Muligheden af at modsatte Meninger kunne være sande; thi han gætter og tvivler ikke længer, men han troer. Naar han da taler om det Usynlige som om han saae det, fordi dets Vilkaar ere ham aabenbarede af Sønnen, som har seet det, da kalder Man ham Kættermager og Zelot og Sværmer og vil ikke forstaa, at Han med den varmeste Kærlighed i Hjer|A:660tet og det roligste Lys i Aanden, netop maa i en vantro Tidsalder føre haard og hvas Tale. I Sandhed det er ikke glædeligt at tale saa, men der er ikke andet for. Mer glædeligt er det, naar Man i en kristen Menighed eller Tid kan tale eller skrive med den hellige, kærlige Johannes: Jeg skriver eder til, Børnlille, thi eders Synder ere eder forladne formedelst Hans Navn, jeg skriver eder til, I Fædre, thi I have kendt Den, som er af Begyndelsen, jeg skriver eder til, I unge Folk, thi I have overvundet den Onde, jeg skriver eder til, I Børn, thi I have kendt Faderen. Se, hvor stor en Kærlighed Faderen haver beteet os, at vi skal kaldes Guds Børn! I Elskelige, nu ere vi Guds Børn, og det er endnu ikke aabenbaret hvad vi skal blive, men vi vide, at naar han bliver aabenbaret, skal vi vorde ham lige, thi vi skal se ham ligesom han er. Derfor Enhver, som haver dette Haab til ham, rense sig selv, ligesom han er reen! Elsker ikke Verden, ikke heller de ting, som høre Verden til, thi dersom Nogen elsker Verden, da er Faderens Kærlighed ikke i ham; men Køds Lyst og Øienslyst og et overdaadigt Levnet, det er ikke af Faderen men af Verden. Hvo som siger at han haver kendt ham og holder ikke hans Bud, han er en Løgner, thi heri aabenbares det om vi ere Guds eller Djævelens Børn, hver den, som ikke gør Retfærdighed og hvo som ikke elsker sin Broder er ikke af Gud; mine Børnlille! lader os ikke elske med Ord, ei heller med Tunge, men med Gerning og Sandhed! og husker det vel, at hvo som haver denne Verdens Gods og lukker sit Hjerte for den nødtørftige Broder, i ham kan Guds Kærlighed ikke blive!

Saadan Tale glæder Hjertet og her være den min Troesbekendelse, men hvad kan det nytte at tale saaledes til dem, der ikke vil kende ham som er af Begyndelsen, Talsmanden hos Faderen, Jesum Kristum den Retfærdige, som er en Forligelse for vore og den ganske Verdens Synder? Hvad nytter det at tale om de liflige Frugter, saalænge Træet, Troens frugtbare Træ ligger med visne Grene i Støvet? Den udvortes Lovmæssighed er i Sandhed ikke kristelig Dyd, og en smule Medlidenhed ikke kristelig Kærlighed og disse kan ikke findes i Hjerterne uden Troen paa Jesum og den Kærlighedens og Kraftens Aand, som kommer vor |A:661Skrøbelighed til Hjelp. Dette være mit Forsvar, naar Man sigter mig for Ubeskedenhed og Barskhed i de Ting, som høre til Guds Rige.

N. F. S. Grundtvig.